

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

VÉGREHAJTÁSI ZÁRADÉK KIBOCSÁTÁSA IRÁNTI KÉRELMEK AZ ELEKTRONIKUS

ÜGYINTÉZÉS HATÁLYA ALATT

SZERZŐ:

DR. PENCZ JÁNOS

ÜGYVÉD, VÉGREHAJTÁSI JOGI SZAKJOGÁSZ

BUDAPEST, 2020. MÁRCIUS 10.

I. Bevezetés, problémafelvetés

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény („Vht.”) 23/C. §-ának hatályba lépésével¹ a közjegyzők hatáskörébe lett utalva az általuk készített közokiratok alapján a végrehajtások elrendelése, amennyiben azok tartalmazzák az (1) bekezdés szerinti feltételeket és a (2) bekezdés szerint közokirattal igazolva van a végrehajthatóság feltétele (jellemzően a követelés lejárttá tétele, azaz felmondása).

A hatályba lépés óta a hitelintézetek, pénzügyi vállalkozások és a megbízott jogi képviselőik tíz, vagy akár százezres nagyságrendben indítottak ilyen módon végrehajtást a közjegyzőknél a végrehajtási záradék kibocsátására irányuló, Magyar Országos Közjegyzői Kamara („MOKK”) által közzétett nyomtatványokon, a megfelelő példányszámú okiratok csatolásával. Tették mindezt 2018. január 1-je után is, amikortól az elektronikus ügyintézés és bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény („E-ügyintézési törvény”) 108. § (1) bekezdés alapján az 1. § 17. pont a-k) pontok szerinti szervek kötelesek voltak az elektronikus ügyintézés biztosítani. Leegyszerűsítve kimondható, hogy bár a közjegyzők az 1. § 17. g) pont alapján elektronikus ügyintézés biztosító szervnek minősülnek a végrehajtási záradék kibocsátása iránti kérelmek benyújtásának gyakorlata nem változott.

A Vht. alapján² a közjegyzők a járásbírósággal azonos hatályú határozatokat hoznak, ebből kifolyólag a határozataikat jogorvoslat esetén a székhelyük szerint illetékes törvényszék³ bírálja el.

Sajnálatos módon a végrehajtási eljárásokban - kevés kivételtől eltekintve⁴ - felülvizsgálati eljárásnak nincs helye, így az országosan egységes gyakorlat sem a közjegyzők, sem a törvényszékek szintjén nem tud kialakulni. A gyakorlatot a MOKK iránymutatásai, valamint az esetenként megjelenő állásfoglalások, így például *A Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezletének 2019. április 16-án elfogadott állásfoglalásai a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvénnyel összefüggésben („CKOÉ Állásfoglalás”)* című összefoglaló tudja csak egységesíteni.

Ilyen jogszabályi környezetben érte meglepetésként a végrehajtást kérőket 2019. második felében a Fővárosi Törvényszék több végzése, amelyekben a Fővárosi Törvényszék úgy foglalt állást, hogy a

¹ beiktatta a 2009. évi L. törvény 65. § (7) bekezdése 2010. június 1-jével

² Vht. 31/E.§ (2) bekezdés

³ Vht. 224/A. § b) pont

⁴ Vht. 214. § szabályozza a külföldi határozatok kapcsán a felülvizsgálat lehetőségét

végrehajtási záradék kibocsátása iránti kérelmet, illetve számos esetben annak mellékletét képező jogutódlás megállapítása iránti kérelmet⁵ elektronikus úton kell előterjeszteni, illetve a papír alapon előterjesztett kérelem hatálytalan.

Jelen tanulmányban azt kívánom bemutatni, hogy miért téves a II. pontban ismertetett törvényszéki álláspont.

II. A Fővárosi Törvényszék álláspontja

A Fővárosi Törvényszék, mint felülbírálati jogkörben eljáró másodfokú bíróság több végzésében megállapította, hogy az első fokon eljáró közjegyző végzése hatálytalan (tehát nem hatályon kívül helyezte a végzést, hanem annak hatálytalanságát állapította meg) és a benyújtott jogutódlás megállapítási kérelem érdemben nem bírálható el, így értelemszerűen a végrehajtás sem rendelhető el a jogutód javára.

Más ügyekben a Törvényszék a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény („Pp.”) 370. § (3) bekezdése alapján az adósok fellebbezésében nem hivatkozott, de a Törvényszék által észlelt - általa eljárási szabálysértésnek tekintett - papír alapú benyújtásra hívta fel az adósok figyelmét és felhívta őket arra, hogy nyilatkozzanak arról, hogy kérik-e ennek figyelembevételét.

„370. § (3) Ha a másodfokú bíróság a fellebbezésben nem hivatkozott eljárási szabálysértést észlel, azt - a következményekre vonatkozó figyelmeztetés mellett - a felek tudomására hozza és a fellebbező fél kérelmére veszi figyelembe.”

A Fővárosi Törvényszék álláspontját a Pp. 608. § (1) bekezdésre alapítja, miszerint az E-ügyintézési törvény alapján az elektronikus kapcsolattartásra kötelezetteknek minden beadványt kizárólag elektronikusán kell benyújtaniuk. A Pp. 618. § (1) bekezdés szerint amennyiben a kérelem nem elektronikus úton vagy elektronikus úton, de nem az E-ügyintézési törvényben meghatározott módon

⁵ Lényeges kiemelni, hogy a 2008-ban kirobban gazdasági válság után „bedőlt” jelzáloghitelek jelentős részét az elmúlt években értékesítették (engedményezték) a hitelintézetek. Mivel így nem a közokiratba foglalt kölcsönszerződés (vagy egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat) jogosultjai indítják meg a követelés érvényesítését és kérik a végrehajtási záradék kibocsátását a Vht. 39. § (1) bekezdése alapján a közjegyzőknek - a záradék kibocsátása iránti kérelemmel egyidejűleg benyújtott - jogutódlás megállapítása iránti kérelemről kell először döntenie. A végrehajtás elrendeléséről érdemben kizárólag ezen határozat jogerőre emelkedése után dönthet. Mivel már a korábbi gyakorlat is engedte ezen jogutódlás megállapítása iránti kérelem ellen a fellebbezést, illetve a Vht. 39. § (1a) bekezdés hatályba lépésével 2019. január 1. óta ez nevesítve is szerepel a Vht-ben, számos adósi fellebbezés születik ebben a tárgyban.

kerül benyújtásra, akkor a kérelmet vissza kell utasítani, az egyéb beadványban foglalt nyilatkozat pedig hatálytalan.

Az első ránézésre helyes érvelés azonban több hibában szenved. A Pp. 608. § az alábbiakat tartalmazza:

„608. § [Kötelező elektronikus kapcsolattartás]

(1) Az E-ügyintézési tv. alapján elektronikus úton történő kapcsolattartásra kötelezett minden beadványt kizárólag elektronikusan - az E-ügyintézési tv.-ben és végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon - nyújthat be a bírósághoz, és a bíróság is elektronikusan kézbesít a részére.”

A Törvényszék álláspontom szerint nem vette figyelembe, hogy az E-ügyintézési törvény - mint az elektronikus kapcsolattartás mögöttes szabályait tartalmazó jogszabály - kivételeket is meghatároz az elektronikus kapcsolattartás alól, amiket jelen tanulmány III.1. pontjában ismertetek. Már itt megjegyzem, hogy a Pp. szintén tartalmaz kivételeket, amit a III.3. pontban részletezek.

Szintén nem vette figyelembe a Törvényszék, hogy a 618. § (1) bekezdés szövege szerint nem elegendő önmagában az elektronikus út, hanem az elektronikus út módjára is figyelni kell.

„618. § (1) Ha az elektronikus úton kapcsolatot tartó beadványát

a) nem elektronikusan, vagy

b) elektronikusan, de nem az E-ügyintézési tv.-ben és végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon

terjeszti elő - ha e törvény másként nem rendelkezik -, a bíróság a keresetlevelet, a bírósági meghagyással szembeni ellentmondást, a fellebbezést, a felülvizsgálati kérelmet és a perújítási kérelmet visszautasítja, az egyéb beadványban foglalt nyilatkozat pedig hatálytalan.”

Az E-ügyintézési törvény 7. § -a rögzíti, hogy az ügyfélnek az ügyre vonatkozó és az elektronikus ügyintézését biztosító szerv által rendszeresített elektronikus úrlapon kell benyújtania a kérelmét, beadványát. Amennyiben nem ezen terjeszti elő, akkor azt be nem nyújtottnak kell tekinteni, így mindenképpen vizsgálnia kellett volna a Törvényszéknek, hogy a közjegyzői végrehajtás elrendelésére van-e megfelelő úrlap rendszeresítve, vagy egyéb, E-ügyintézési törvény szerinti csatornán az benyújtható-e.

III. Ellenérvek

A Fővárosi Törvényszék álláspontjával szembeni érveimet három, eltérő érvrendszert felállítva fogom bemutatni, melyek a következők lesznek:

- (i) Az E-ügyintézési törvény szabályai szerinti érvek és technikai lehetőségek
- (ii) A MOKK iránymutatásának alkalmazása
- (iii) A Pp. szabályainak alkalmazása

III.1. Az E-ügyintézési törvény szabályai szerinti érvek és technikai lehetőségek

III.1.1. Az e-ügyintézés általában

Első ránézésre, ismerve a Pp. 608. § bekezdését a Fővárosi Törvényszék álláspontja helyesnek tűnik. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni az E-ügyintézési törvény 9. § (5) bekezdéséről, miszerint főszabályként hatálytalan az elektronikus ügyintézésre köteles gazdasági társaságok, ügyvédi irodák papír alapú kérelme, nyilatkozata, de kivételt képeznek ez alól a 9. § (4) bekezdés szerinti esetek.

Ezen kivétek a következők:

„9. § (4) Nem alkalmazható az ügyféllel szemben hátrányos jogkövetkezmény, ha

a) az ügyfél az ügyet elektronikus úton azért nem tudja intézni, mert az elektronikus ügyintézészt biztosító szerv az e törvény szerinti kötelezettségének - üzemzavar, üzemszünet vagy bármely egyéb okból - átmenetileg vagy tartósan nem tesz eleget,

b) az adott ügy elektronikus intézéséhez szükséges elektronikus ügyintézési szolgáltatás, az azt elősegítő szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatás vagy más kapcsolódó szolgáltatás átmenetileg vagy tartósan nem érhető el,

c) az ügyfél a nyilatkozatát azért nem a jogszabály vagy az elektronikus ügyintézészt biztosító szerv által előírt formanyomtatványon nyújtja be, mert a formanyomtatvány kitölthető és letölthető változatát az elektronikus ügyintézészt biztosító szerv az elektronikus tájékoztatás szabályai szerint nem tette közzé.”

Jelen tanulmány szempontjából az utolsó c) pontnak van jelentősége, ezért először át kell tekinteni, hogy milyen módon kell kapcsolatot tartani az egyes elektronikus ügyintézészt biztosító szervekkel.

Az E-ügyintézési törvény szerint az ügyfelek a nyilatkozatukat az alábbi módokon terjeszthetik elő elektronikusan:

- (i) törvény eltérő rendelkezése hiányában valamennyi elektronikus ügyintézészt biztosító szerv tekintetében - egységes, személyre szabott ügyintézési felületen vagy
- (ii) ha az elektronikus ügyintézészt biztosító szerv ilyet biztosít, úgy az elektronikus ügyintézészt biztosító szerv által közzétett tájékoztatásban foglaltaknak megfelelő elektronikus úton teljesítheti⁶.

A (ii) pont szerinti elektronikus útnak tekinthető például a Végrehajtási Iratok Elektronikus Kézbizítési Rendszere, mint a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar által a végrehajtók és az ügyfelek részére fenntartott biztonságos kézbizítési rendszer.

Gyakoribb azonban, hogy az elektronikus ügyintézésre kötelees szervek az E-ügyintézési törvény végrehajtási rendeletében⁷ meghatározott módokon tartják a kapcsolatot az ügyfelekkel. Ez a kapcsolattartás nem más, mint a NISZ Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. által fenntartott tárhely. Gazdálkodó szerv ügyfelek részére az E-ügyintézési vhr. 89. § szerinti cégkapu, míg az elektronikus ügyintézészt biztosító szervek részére a 84. § szerinti hivatali tárhely, köznapi nevén hivatali kapu.

A cégkapu és a hivatali kapu közötti kapcsolattartás módjait szintén az E-ügyintézési vhr. szabályozza, melyek közül a két legismertebb:

- (i) Az ügynevezett általános célú kéreleműrlap szoltáltatás⁸ („E-papír”), ami böngészőből elérhető módon, szinte egy levelező rendszerhez hasonlatosan biztosít lehetőséget a kommunikációra, a csatolmányok kezelésére és hitelesítésére az e-papír.gov.hu oldalon. Lényeges elem a szabályozásban, hogy amennyiben a (ii) pont szerinti ÁNYK-val használható elektronikus űrlappal nem támogatott az elektronikus ügyintézés, akkor az elektronikus ügyintézészt biztosító szerv kötelees biztosítani az E-papír használatát. Az E-papír tehát az E-ügyintézési vhr. 68. § alapján egy ügynevezett kötelezően igénybe veendő központi elektronikus ügyintézési szolgáltatás.

⁶ E-ügyintézési törvény 10. §

⁷ az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016 (XII.19.) Korm. rendelet („E-ügyintézési vhr.”)

⁸ E-ügyintézési vhr. 133. §

- (ii) A másik - talán kevésbé népszerű - megoldás az Általános Nyomtatványkitöltő⁹ („ÁNYK”), ami egy keretprogram segítségével biztosítja a kapcsolattartást és a hitelesítést. Az ÁNYK biztosítja, hogy az egyes elektronikus ügyintézés biztosító szervek saját űrlapokat készítsenek - akár ügytípusonként.

A két leggyakoribb kapcsolattartása forma ismerete alapján értelmet nyer a Pp. idézett 618. § (1) bekezdésének az a szabálya, hogy nem elég az elektronikus út, de megfelelő elektronikus utat kell választani.

III.1.2. Elektronikus ügyintézés a közjegyzői eljárásokban

Az elektronikus ügyintézés számunkra releváns szabályai után meg kell vizsgálni, hogy az ügyfeleknek milyen lehetőségei vannak a közjegyzőkkel, mint elektronikus ügyintézés biztosító szervekkel való kapcsolattartásra.

Az E-papír esetében egyszerű a válasz, ugyanis jelenleg egyetlen közjegyző, vagy a közjegyzői kamara sem biztosítja az E-papíron történő kapcsolattartást.

A MOKK honlapján (<https://www.mokk.hu/ugyfeleknek/urlapok.php>) azonban összesen 9 darab űrlap/formanyomtatvány érhető el, melyeket letöltve és telepítve az ÁNYK programmal beadványt tudunk benyújtani az egyes közjegyzőknek, a kamaráknak és a közjegyzői levéltárnak. Mivel a végrehajtási záradék kibocsátása iránti kérelmet, mellékleteit, valamint az említett jogutódlás megállapítása iránti kérelmet a közjegyzőnek kell megküldeni, ezért a közvetlenül közjegyzőknek címezhető űrlapokat tekintsük meg:

- (i) *A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvényben szabályozott eljárás lefolytatása iránti kérelem* elnevezésű űrlap. Mivel a végrehajtási záradék kibocsátásának szabályai a Vht-ben, valamint egyes részletszabályai a közjegyzői hatáskörbe tartozó egyes végrehajtási eljárások szabályairól, valamint egyes igazságügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról szóló 30/2019 (XII.20.) IM rendeletben („**Közjegyzői végrehajtás rendelet**”) találhatóak, ezért ezen űrlap a záradék kibocsátása iránti kérelem benyújtására nem alkalmazható. Ezen kérelemmel például okiratkészítést rendelhet meg az ügyfél.

⁹ E-ügyintézési vhr. 115. §

- (ii) *Az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvényben szabályozott eljárás lefolytatása iránti kérelem.* Maga a kérelem elnevezése megadja a választ az alkalmazhatósági körre, de segítségképpen a MOKK az alábbi tájékoztatást adja hozzá: *„Az úrlap az előzetes bizonyítás, az igazságügyi szakértő kirendelése, az értékpapír és okirat semmissé nyilvánítása, a közjegyző előtti egyezségi eljárás, a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett jogosult vagy kötelezett jogutódlásának nyilvántartási átvezetése iránti eljárás lefolytatására irányuló kérelem előterjesztésére használható.”* Összegezve kimondható, hogy végrehajtás elrendelése során ez sem alkalmazható.
- (iii) *Általános beadvány közjegyzőhöz* elnevezésű úrlap. Mint általános úrlap elvileg bármire alkalmazható lenne, amire nincs speciális nyomtatvány, azonban a MOKK tájékoztatása szerint: *„Az úrlap a hagyatéki eljáráson kívüli közjegyzői nemperes eljárásokban használható, feltéve, hogy az adott eljárásban az elektronikus ügyintézés nem kizárt. Az úrlap fizetési meghagyásos eljárásban, illetve fizetési meghagyás végrehajtása iránti eljárásban beadvány előterjesztésére NEM használható!”*. Ez az úrlapok „jolly jokere”, ami mindenre használható, amire egyéb úrlapok nem, ha az elektronikus eljárást a MOKK nem tiltja.
- (iv) *Beadvány hagyatéki eljárásban* elnevezésű úrlap, ami elnevezése alapján sem érinti a végrehajtást.
- (v) *Hagyatéki megkereséshez kapcsolódó válasz úrlap (pénzintézetek számára)*, ami a címéből adódóan is csak egy szűk ügyfélkört és speciális esetekben érint.

Az úrlapok áttekintése után látható, hogy a kifejezetten végrehajtási záradék kibocsátásra irányuló kérelem előterjesztésére szolgáló nyomtatványt nem tett közzé a MOKK. Az *Általános beadvány közjegyzőhöz* elnevezésű úrlapnál pedig kiemeli a MOKK, hogy csak az elektronikus ügyintézésből nem kizárt ügyekben alkalmazható. Kiemelendő, hogy az úrlapot megnyitva a közjegyzőnek történő beküldés előtt meg kell adni az érintett eljárás számát, ami új kérelem esetében nem értelmezhető, hiszen azt a közjegyző a közjegyzői ügyvitelről szóló 29/2019 (XII.20) IM rendelet szerint a kezdőirat beérkezéskor rendeli az ügghöz. Így az *Általános beadvány közjegyzőhöz* úrlap sem megfelelő a végrehajtási kérelem előterjesztéséhez, tehát az E-ügyintézési törvény 9. § (4) c) pont szerinti szabályt kell alkalmazni, miszerint megfelelő formanyomtatvány hiányában az ügyfelet hátrányos jogkövetkezmény - hatálytalanság - nem érheti a papír alapú eljárás során.

III.2. A MOKK iránymutatása, az elektronikus eljárás kizártsága

III.2.1. A MOKK iránymutatásokra vonatkozó szabályok

Ezen alcím kapcsán először a MOKK iránymutatásainak jogszabályi alapját, valamint annak jellegét kell bemutatni. Lényeges ez azért, mert bár nem minősülnek jogszabálynak, látni fogjuk a közjegyzők, közjegyzőhelyettesek és közjegyzőjelöltek (a továbbiakban kizárólag: közjegyző) kötelesek betartani. Látni fogjuk azt is, hogy az iránymutatások megfelelő szakmai tartalmát a jogalkotó kontrollja is biztosítja.

A Közjegyzői törvény 55. § alapján a MOKK iránymutatásokat bocsát ki, melyek az eljáró közjegyzőket kötik. A Közjegyzői törvény példálózva felsorolja ugyan, hogy különösen milyen témákban lehet iránymutatást kiadni, azonban ez „*ad ki különösen*” kifejezésből levezethetően nem egy zárt, taxatív lista, ezáltal a kiadható iránymutatások témája nem behatárolt.

Az iránymutatások betartásának kötelezettségét nem mondja ki a Közjegyzői törvény, azonban ez levezethető a 70. § -ában található azon rendelkezésből, hogy amennyiben a közjegyző, közjegyzőhelyettes, vagy közjegyzőjelölt a MOKK iránymutatását megszegi fegyelmi vétséget követ el. Mivel az iránymutatások megszegésének szankciója van, nyilvánvaló, hogy a közjegyzők azokat betartva végzik a tevékenységüket. Ez egyben azt is jelenti, hogy bár közvetlen hatállyal az iránymutatások bírnak az ügyfelekre, mégis az ügyfeleknek is be kell azokat tartaniuk, ha azt akarják, hogy a közjegyző előtti eljárások sikerre vezessenek.

Az iránymutatások „kontrollját” a Közjegyzői törvény 65. § (2) bekezdés alapján az igazságügyért felelős miniszter gyakorolja, mivel azokat a MOKK-nak a meghozataltól számított 30 napon belül be kell mutatni a miniszternek. A miniszter - amennyiben az iránymutatás jogszabályba ütközik - határidő tűzésével felhívja a MOKK-ot, mint önkormányzati szervet ennek megszüntetésére. A MOKK pedig köteles a határidőn belül az iránymutatást módosítani, vagy az egyet nem értéséről tájékoztatni a minisztert.

Jelenleg a Közjegyzői törvény rendelkezései ennyit tartalmaznak, azonban 2018. január 1-je előtt a miniszter törvényszéki hatáskörbe tartozó pert indíthatott az önkormányzati szerv ellen és a bíróságnak lehetősége volt az iránymutatást hatályon kívül helyezni.

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról 2017. évi L. törvény 29. § b)

pontja ezen peres eljárás szabályait hatályon kívül helyezte, így a törvény indokolása¹⁰ alapján megállapítható, hogy ezen eljárás a *közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény XXIV. fejezet szerinti felügyeleti perként* él tovább.

Esetünkben ennek azért van jelentősége, mert továbbra is biztosított az, hogy a bíróság a jogszabálysértő iránymutatásokat hatályon kívül helyezze a miniszter kezdeményezésére. Hatályon kívül helyezés hiányában mind a MOKK, mind az ügyfelek alappal feltételezik, hogy az iránymutatás megfelel a jogszabályoknak és annak alkalmazásával eljárásuk törvényes lesz.

III.2.2 Az alkalmazandó MOKK iránymutatás

A bevezető után meg kell vizsgálni, hogy a MOKK iránymutatásai közül melyek érintik a végrehajtási záradék kibocsátásával kapcsolatos eljárásokat:

- (i) *A MOKK 29. számú iránymutatása a közjegyzői okiratok végrehajtásának elrendelés iránti eljárásban a közjegyző illetékességéről*, ami kizárólag a Vht 23/C. § szerinti illetékességet szabályozza és
- (ii) *A MOKK 91. számú iránymutatása az elektronikus ügyintézés egyes kérdéseiről („Iránymutatás”)*, melynek 16. §-a foglalkozik a Vht. szerinti, közjegyzőket is érintő eljárásokkal. Ezen iránymutatást a MOKK 2018. március 26-án kifejezetten az E-ügyintézési törvény értelmezésére és gyakorlati alkalmazására adta ki.

Az Iránymutatás az alábbiakat rögzíti:

„16. § A közjegyzői okirat, a marasztalást tartalmazó közjegyzői határozat (kivéve a fizetési meghagyást és az európai fizetési meghagyást), a közjegyző által jóváhagyott egyezség, valamint a közjegyzőnek a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzéke alapján végrehajtás elrendelése iránti eljárásban nincs helye elektronikus ügyintézésnek különösen

a) a végrehajtás elrendelése iránti kérelem benyújtása [a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 12. §],

b) a végrehajtás alapjául szolgáló okirat, határozat becsatolása (Vht. 23/C. §),

¹⁰ T/15065. számú törvényjavaslathoz fűzött indokolás szerint: „A Kp. XXIV. fejezete köztisztviselési felügyeleti perként új pertípust vezet be, a bíróság eljárására vonatkozó szabályok ezért hatályon kívül helyezhetőek”

c) a meghatalmazás benyújtása,

d) a végrehajtási záradék, végrehajtási lap kiállítása (Vht. 23/C. §),

e) a végrehajtható okiratnak a kérelemtől eltérő kiállítása [Vht. 19. § (2) bek.],

f) a végrehajtási záradék, végrehajtási lap végrehajtónak való megküldése (KÜSZ 45/A. §¹¹) tekintetében.”

A közjegyzőkre kötelező iránymutatás tehát kimondja, hogy mely eljárásokat nem folytathatják le elektronikusan a közjegyzők. Így a Vht 12. § szerinti végrehajtási elrendelése iránti kérelmet, a Vht 23/C. § szerint a végrehajtás alapjául szolgáló okiratot nem lehet elektronikusan benyújtani, továbbá végrehajtási záradékot nem lehet elektronikusan kiállítani. Az iránymutatás jelenleg is hatályos, nincs tudomásunk arról, hogy azt a miniszter jogszabályba ütközőnek tartotta volna, a MOKK esetleges miniszteri módosítási javaslatokat nem fogadott el, vagy felügyeleti per lett volna kezdeményezve.

Bár az Iránymutatás csak a közjegyzőkre kötelező azt is jelenti, hogy - mivel a közjegyzők a felsorolt eljárásokat elektronikusan nem folytatják le, illetve az elektronikusan csatolt okiratokat nem fogadják el - az ügyfelek azokat elektronikusan nem is kezdeményezhetik, illetve nem is nyújthatják be elektronikusan beadványaikat. Ezzel értelmet nyer a III.1.2. pontban ismertetett kiegészítés az *Általános kérelem közjegyzőhöz* űrlap kapcsán, miszerint csak azon eljárásokban használható, ahol az elektronikus ügyintézés nem kizárt. Mivel az Iránymutatás kifejezetten kizárja a Vht 23/C. § szerinti végrehajtási záradék kibocsátását, illetve az okiratok becsatolását az elektronikus eljárások közül, így az *Általános kérelem közjegyzőhöz* űrlap sem használható ezen eljárásokhoz. Tehát helyes az a korábban tett megállapítás, miszerint az E-ügyintézési törvény 9. § (4) c) pont szerint hátrányos jogkövetkezmény nem alkalmazható a papír alapú eljárás miatt, mivel az elektronikus ügyintézés biztosító szerv nem tett közzé ahhoz megfelelő formanyomtatványt, illetve az elektronikus ügyintézés nem biztosítja.

Az Iránymutatáshoz indokolást a MOKK nem fűzött, azonban ezen kizárás valószínűsíthető oka az lehetett, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló okiratok, valamint a feltétel bekövetkeztét igazoló tanúsítványok jellemzően papír alapú hiteles kiadmányként állnak a jogosultak rendelkezésére. Az elektronikus ügyintézésre való átállás azt jelentette volna, hogy (i) azokról elektronikus hiteles kiadmányt kell kérni további díjfizetésért, vagy (ii) a Pp. 613. § (1) bekezdés szabályait alkalmazva

¹¹ Megjegyzés: A KÜSZ, azaz a közjegyzői ügyvitel szabályairól l szóló 37/2003 (X.29.) IM rendelet már hatályon kívül van

azokat csak egyszerű másolatnak minősíthető szkennelt formában kapják meg a közjegyzők. Utóbbi megoldás azonban, ahogy azt a következő alcímnél látni fogjuk kizárt.

III.3. A Polgári perrendtartás szerinti érvek

A Pp. a Vht. 9.§ alapján a Vht. szubszidiárius szabálya, így nem mellőzhető a Pp. vizsgálata sem.

A Pp. gazdálkodó szervek és jogi képviselők részére az E-ügyintézési törvénnyel összhangban kötelezően előírja az elektronikus kapcsolattartást, melynek részletszabályait XLVI. fejezet tartalmazza.

A tanulmány szempontjából két szabály értelmezése lényeges:

- (i) A Pp. 613. § (1) bekezdése a papír alapú okiratok felhasználásáról, illetve
- (ii) A Pp. 613. § (3) bekezdése az elektronikus eljárások alóli kivételről.

A Pp. 613. § (1) bekezdése szerint elegendő lenne a papír alapú okiratokat egyszerű digitalizálás útján becsatolni a bíróság (jelen esetben közjegyző) részére. Azonban 2019. december 31-ig a KÜSZ 45/A. § (1) bekezdése előírta, hogy a végrehajtási kérelemhez csatolt hiteles kiadmányt meg kell őriznie a közjegyzőnek, azaz a kérelem előterjesztésekor már be kellett nyújtani¹² a hiteles kiadmányt. A Közjegyzői végrehajtási rendelet 2020. január 1-jei hatályba lépése ráadásul további változást hozott. A 2. § (4) bekezdés továbbra is előírja a hiteles kiadmányok csatolását és már a lábjegyzetben hivatkozott lehetőséget sem tartalmazza, hogy azt a közjegyző gyakorlatilag utólag, a kérelem előterjesztése után készítse el.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a hiteles kiadmányok csatolása elengedhetetlen a végrehajtási kérelem benyújtásakor, mivel azokat a Pp-hez képest lex specialisnak minősülő IM rendeletek írták, illetve írják elő.

A Pp. 613. § (3) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy *„az elektronikus benyújtás alóli kivételt jelenti, ha az eljárásban az okirat papír alapú bemutatása, megtekintése szükséges; erre különösen akkor kerülhet sor, ha a papír alapú okirat valódisága vitás”*. A Pp. kommentár¹³ mindehhez azt fűzi, hogy

¹² Megjegyzés: A KÜSZ ugyanezen szakasza ugyan lehetőséget biztosított arra, hogy a hiteles kiadmányt a végrehajtást kérő kérelmére a közjegyző a végrehajtási kérelem beérkezése után készítse el, azonban a Pp. hatályba lépésével ezt számos közjegyző elutasította, mert álláspontjuk szerint hiteles kiadmány csatolása nélkül a kérelem hiányos, ezért azt a Pp. 176. § alapján vissza kell utasítani.

¹³ A Polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja II/III.; Szerkesztő: Varga István, HVG-Orac Kiadó 2018

értelemszerűen nincs helye elektronikus kapcsolattartásnak, ha az okirat fizikai tulajdonságait, vagy olyan - például biztonsági - elemeit kell megvizsgálni, ami az elektronikus másolaton nem lehetséges. Álláspontom szerint az IM rendeletek speciális szabályai nélkül is egyértelmű, hogy a végrehajtás elrendelése - annak jelentősége miatt - nem történhet meg egyszerű másolatok, illetve egyszerű szkennelt okiratok alapján, hanem be kell mutatni az eredeti okiratot. Mivel a hiteles kiadmányok - a korábban is írtak szerint - jellemzően papír alapon állnak a jogosultak részére és ezek bemutatása elengedhetetlen, ez megalapozza az elektronikus eljárás alóli kivételt.

Természetesen lehetne ilyen esetben további elektronikus hiteles kiadmányt kérni a közjegyzőtől, azonban ez végső soron a kötelezetti oldal terheit növelné¹⁴, illetve ellentétben állna a Pp. pergazdaságossági és józan észnek¹⁵ megfelelő jogalkalmazásra vonatkozó elvárásaival, ha a meglévő hiteles kiadmányokat kizárólag azért nem használhatná fel a jogosult, mert azok nem elektronikus úton állnak rendelkezésére.

IV. Végrehajtás elrendelése a bíróságok által

Ezen alcímnél röviden kitekintenek a bíróságok E-ügyintézési törvény szerinti eljárására, összehasonlítva a közjegyzők eljárásával.

A Vht. szabályai szerint a bíróságok a végrehajtható határozat, illetve okirat függvényében végrehajtási lapot állítanak ki, vagy végrehajtási záradékkal látnak el okiratokat, illetve bizonyos esetekben végrehajtható okirat kiállítása nélkül rendelnek el végrehajtást. A bíróságok 2018. január 1-je óta szintén elektronikus ügyintézészt biztosító szervnek minősülnek az E-ügyintézési törvény 1. § 17. d) pontja alapján. A bíróságok a végrehajtási eljárásokhoz a peres eljárásokból jól ismert ÁNYK nyomtatványok VH megjelölésű változatait rendszeresítették, melyek a birosag.hu oldalon¹⁶ érhetőek el. A nyomtatványoknál látható, hogy a bíróságok VH01 és VH02 néven két ÁNYK nyomtatványt is létrehoztak a végrehajtás elrendelése iránti kérelmek benyújtásához, azaz esetükben a papír alapú benyújtás valóban hatálytalan lenne, nem lehetne hivatkozni az E-ügyintézési törvény 9. § (4) c) pontjára.

¹⁴ A végrehajtási eljárásban az okiratok költsége az adóst terheli

¹⁵ ld. Pp. preambuluma

¹⁶ <https://birosag.hu/eljarasok-nyomtatvanyai/vegrehajitasi-elektronikus>

Szintén nem okoz problémát esetükben a végrehajtható határozatok, okiratok¹⁷ beterjesztése, mivel azok (i) elektronikus hiteles példányban kerültek kézbesítésre, vagy (ii) az első fokon eljáró és végrehajtás elrendelésére jogosult bíróságok rendelkezésére állnak, illetve (iii) - kizáró szabály hiányában - alkalmazható a Pp. 613. § (1) bekezdése, miszerint elegendő az okirat egyszerű digitalizált csatolása a kérelemhez.

Mindebből az tűnik ki, hogy bár sok kritika éri az elektronikus ügyintézés annak bonyolultsága és a számos rendszeresített nyomtatvány miatt, a bíróságok végrehajtás elrendelésére irányuló eljárása kifejezetten egyértelmű és a jogbiztonságot szolgáló módon került megoldásra.

V. Következmények, megoldási javaslatok

V.1. A hatálytalanság lehetséges következményei

Nem mehetünk el amellet, hogy áttekintsük annak következményeit, ha a Fővárosi Törvényszék gyakorlatát fogadnánk el helyesnek.

Ebben az esetben a papír alapon benyújtott, még el nem bíralt kérelmeket a közjegyzőknek a benyújtást követően hatálytalanság miatt vissza kellene utasítaniuk és azokat a végrehajtást kérőknek ismételt, elektronikusan elő kellene terjeszteniük. Természetesen mindez azzal is jár, hogy a papír alapú eljárás miatt beszerzett hiteles kiadmányok nem lesznek felhasználhatóak az eljárás során, ezért a kérelem ismételt, elektronikus benyújtása előtt mind a végrehajtás alapjául szolgáló okiratokról, mind a feltétel bekövetkeztét tanúsító okiratokról elektronikus hiteles kiadmányt kell beszereznie a végrehajtást kérőknek, növelve ezzel az eljárások költségeit.

A már elrendelt végrehajtások esetén a helyzet bonyolultabb. A végrehajtási záradékot a közjegyző - illetve elutasító határozata esetén a törvényszék - bármikor törölheti, amennyiben az okirat a törvény megsértésével lett ellátva záradékkal. A törlést kezdeményezheti bármely fél, tehát az adós és a végrehajtást kérő, valamint a végrehajtó, illetve azt a közjegyző saját kezdeményezésre is megteheti. A törvény megsértésének fogalmát a Vht. nem bontja ki, de nyilvánvaló, hogy amennyiben a végrehajtási kérelem hatálytalan volt, akkor az alapján a közjegyző nem járhatott volna el és hatályosan előterjesztett kérelem hiányában az eljárása törvénytört. Mindez azt vonná maga után, hogy a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002 (I.17.) IM rendelet („VÜSZ”) 33. § d) pontja alapján a végrehajtási ügy befejezetté válna és a jogosultaknak új végrehajtást kellene

¹⁷ Például a Vht. 22. § d) pontja szerinti ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló szerződés

indítaniuk. Problémát okozna továbbá, hogy sem a VÜSZ, sem a Vht. nem kezeli azt az esetet a már megtérült, befolyt összegek kezelése vonatkozásában, amikor a végrehajtási záradék törlésre kerül. A Vht. 56. § (4)-(5) bekezdései a végrehajtás elrendelő bíróság általi megszüntetésére tartalmazznak csak szabályokat a végrehajtás alatt kapott (behajtott) összegek önkéntes visszatérítéséről, illetve annak hiányában a visszévégrehajtásról. Ugyanakkor a VÜSZ rendszerében mind a bíróság általi megszüntetés - amire záradék törléskor nincs lehetőség, illetve szükség -, mind a záradék törlése önálló érdemi befejezése az eljárásnak, az egyes befejezési okokra vonatkozó szabályok nem keverhetőek. Így a záradék törlése esetén akár az a helyzet is előállhatna, hogy (i) egyrészt lenne egy befejezett végrehajtási ügye az adósnak, amiben (ii) a tőle behajtott összegeket csak külön peres úton követelhetné, másrészt (iii) a jogosult bármikor új végrehajtást indíthatna elektronikus úton az adóssal szemben.

Ez a képtelen helyzet arra a 2014-ig fennállt helyzetre emlékeztet, amikor az egyes deviza alapú kölcsönszerződések esetén jogkövetkezmény levonása nélkül állapíthatta meg a bíróság az érvénytelenséget vagy részleges érvénytelenséget. Az ilyen ítéletek után is egy bizonytalan helyzet alakult ki az adós és a jogosult között, hiszen az nyilvánvaló volt, hogy az esetek többségében a hitelezőnek követelése áll fenn, azonban annak mértéke csak egy újabb perben volt meghatározható.

V.2. Megoldási javaslatok az újra szabályozáshoz

Az kétségtelen tény, hogy a 2018. január 1. óta az eljárások szinte minden területére kiterjedő elektronikus ügyintézés mellett sajátos sziget maradt a végrehajtási záradékok benyújtása azzal, hogy a fent részletezett okok miatt (elsődlegesen a megfelelő űrlap hiánya és a MOKK Iránymutatás) papír alapú eljárás folyt. Az elektronikus ügyintézés gyorsasága és jelentősen olcsóbb mivolta (pl.: elegendő egyetlen hiteles kiadmány¹⁸, nincs postaköltség) miatt szükséges az eljárás elektronikussá tétele. Nyilvánvalóan nem megoldás azt mondani, hogy minden, az elmúlt közel két és fél évben indított eljárás hatálytalan kérelemre alapult, hiszen mint azt bemutattuk az elektronikus ügyintézés feltételei űrlap hiányában nem álltak fent, illetve a kötelezően alkalmazandó Iránymutatás az elektronikus ügyintézés kizárta.

¹⁸ E-ügyintézési törvény 21/A. § (3) bekezdés

A jövőre nézve az alábbiakat kell átgondolni, hogy a jogbiztonság érdekében megfelelő módon - a korábban elrendelt végrehajtások záradékainak törlése nélkül - lehessen kérni a végrehajtási záradékok kibocsátását a közjegyzőktől:

- (i) Az Iránymutatás módosítása szükséges oly módon, hogy nem zárja ki az elektronikus ügyintézés jelen eljárásnál.
- (ii) Létre kell hozni ezzel egy időben egy olyan űrlapot, ami kifejezetten a végrehajtási záradék kibocsátása iránti kérelmek és mellékleteinek benyújtására szolgál.
- (iii) Dönteni kell a papír alapú okiraton rendelkezésre álló hiteles kiadmányok felhasználhatóságáról. Ez azért fontos, mert egy „átlagos” kölcsönszerződés esetén, ahol két adós ellen indul végrehajtási eljárás összesen négy darab hiteles kiadmány kell az alapokiratból és kettő a felmondásból. Azaz összesen hat darab papír alapon elkészített hiteles kiadmány válna feleslegessé. Javasolt lenne az Iránymutatás módosítását úgy megvalósítani, hogy ahol 2018. január 1. és a módosított Iránymutatás hatályba lépése között állított ki hiteles kiadmányt a közjegyző papír alapon, ott a Pp. 613. § (3) bekezdésre tekintettel a mellékletek papír alapon is benyújthatóak legalább 2020. december 31-ig. Szintén megoldás lehet az Iránymutatás - esetleg a közjegyzői díjszabásról szóló 22/2018 (VIII.23.) IM rendelet - módosítása oly módon, hogy azokban az esetekben, ha a fenti időközben a végrehajtást kérő papír alapon megfelelő számú hiteles kiadmány kiállítását kérte, akkor az elektronikus hiteles kiadmányt ingyenesen, vagy kedvezőbb díjszabással készíti el a közjegyző.

Az (i)-(ii) pontok megerősítenék azon álláspontot, amit a jelen tanulmány és a MOKK is képvisel, miszerint a módosításig az eljárásokat papír alapon kellett kezdeményezni, a (iii) pont pedig csökkentené a változás miatt várható egyszeri pénzügyi veszteséget.

VI. Összefoglalás

A jelen tanulmány megírásának célja az volt, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy az elektronikus ügyintézés számtalan - és a szerző által is elismert - előnye mellett a jogbiztonságot is veszélyezteti. Nyilvánvalóan nem felel meg a jogbiztonság követelményeinek ugyanis az olyan szabályozás, ahol többszáz közjegyző és végrehajtást kérő évekig az Iránymutatásnak megfelelően folytatja le, illetve kezdeményezi az eljárásokat azonban a másodfokú hatóság másfél, két év eltelté után észlel eljárási

szabálysértéseket. Az ilyen szabályozás egyértelműen hiányos és mint láthattuk, csak több törvény, IM rendelet és jogszabálynak nem minősülő iránymutatás együttes értelmezése alapján lehet egy eljárás megfelelőségét igazolni. Márpedig álláspontom szerint egyértelmű, hogy a benyújtott kérelmek 2018. január 1-je után is hatályosak voltak, illetve azok hatályossága levezethető, így a végrehajtási záradékok e tekintetben nem minősülhetnek törvény megsértésének kiállítottak, így törölhetőek.

Mindezek alapján a „labda” jelenleg a MOKK-nál van, az Iránymutatás várható módosítását kell úgy megalkotni, hogy az eljárás módja egyértelmű legyen és a gazdaságossági elvárásoknak is megfeleljen.

Szintén lényegesnek tartom, hogy az elektronikus ügyintézés során tapasztalható anomáliákról, eljárásjogi kérdésekről minél több tanulmány, szakkikk szülessen, ugyanis jelen mű megírása közben szembesültem azzal, hogy a jogirodalom gyakorlatilag egyáltalán nem foglalkozik a témával annak ellenére, hogy az több, mint két éve teljesen átformálta az eljárások lefolytatásának szabályait.

Felhasznált jogszabályok:

- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény
- A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
- Az elektronikus ügyintézés és bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény
- Az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról 2017. évi L. törvény
- az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016 (XII.19.) Korm. rendelet
- a közjegyzői ügyvitel szabályairól l szóló 37/2003 (X.29.) IM rendelet
- a közjegyzői hatáskörbe tartozó egyes végrehajtási eljárások szabályairól, valamint egyes igazságügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról szóló 30/2019 (XII.20.) IM rendelet
- a közjegyzői ügyvitelről szóló 29/2019 (XII.20) IM rendelet
- a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002 (I.17.) IM rendelet
- a közjegyzői díjszabásról szóló 22/2018 (VIII.23.) IM rendelet
- T/15065. számú törvényjavaslathoz fűzött indoklás
- A MOKK 29. számú iránymutatása a közjegyzői okiratok végrehajtásának elrendelés iránti eljárásban a közjegyző illetékességéről
- A MOKK 91. számú iránymutatása az elektronikus ügyintézés egyes kérdéseiről

Felhasznált irodalom:

- szerkesztő: Varga István: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja, HVG-Orac Kiadó, Budapest, 2018